מהדורה למורה – עידן הנאורות

- מטרה: תרגול מושגים, ציר זמן, דמויות, סיבה ותוצאה וניתוח מקור ביחידה "עידן הנאורות".
- זמן מומלץ: 30 דקות
- מסלול: עולים · חט"ב · תיכון
- הפעילות באתר: https://historia-et-hachadasha.sites.tab.bot/yechida-neorut.html

הנחיות להפעלה

- הדף מבוסס על תוכן עמוד היחידה באתר (מושגים, ציר זמן, דמויות, מקורות).
- לוודא: שנת פרסום 'מסה על הסובלנות' של וולטר – 1763
- לוודא: 'שתי מסות על הממשל' של לוק – 1689 (שנת ההדפסה; על השער 1690)
- בגרסה זו: שפה פשוטה ומשפטים קצרים, ומילון קטן בתחילת הדף. מומלץ לעבור על המילון יחד לפני התרגול.

מפתח תשובות

קוראים ומבינים

#	תשובה
1	נכון
2	נכון
3	נכון
4	לא נכון – השנה הנכונה: 1763
5	נכון
6	לא נכון – השנה הנכונה: 1784

בוחרים תשובה

#	תשובה
1	א – היכולת האנושית לחשוב, לשפוט ולהסיק מסקנות באופן הגיוני – בסיס הידע לפי הנאורות.
2	ג – זכויות שיש לכל אדם מעצם היותו אדם, כמו הזכות לחיים, לחירות ולרכוש.
3	ג – הרעיון שהשלטון נוצר מהסכמה בין בני האדם, ולכן הוא מחויב לטובת הציבור.

מי זה?

#	תשובה
1	ד – פילוסוף אנגלי; הזכויות הטבעיות וזכות העם להחליף שלטון
2	א – הוגה צרפתי; 'רוח החוקים' ועקרון הפרדת הרשויות
3	ג – סופר והוגה צרפתי; סובלנות דתית וחופש ביטוי
4	ב – הוגה; 'האמנה החברתית', ריבונות העם והרצון הכללי

סדר הזמן

#	תשובה
1	ניוטון מפרסם את ספרו על חוקי התנועה והכבידה
2	הכרך הראשון של 'האנציקלופדיה' בעריכת דידרו וד'אלמבר
3	וולטר מפרסם את 'מסה על הסובלנות'
4	ההכרזה על זכויות האדם והאזרח בצרפת

כותבים

#	תשובה
–	3 משפטים קצרים; 2 מילים מהמילון.

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

עידן הנאורות – דף תרגול

קראו את המשפטים הקצרים. אחר כך ענו על השאלות.

מילון קטן – מילים חשובות

מילה		הסבר פשוט
תבונה (רציונליזם)		היכולת האנושית לחשוב, לשפוט ולהסיק מסקנות באופן הגיוני (reason)
זכויות טבעיות		זכויות שיש לכל אדם מעצם היותו אדם, כמו הזכות לחיים, לחירות ולרכוש. (rights)
אמנה חברתית		הרעיון שהשלטון נוצר מהסכמה בין בני האדם, ולכן הוא מחויב לטובת הציבור.
ריבונות העם		העיקרון שהסמכות העליונה במדינה שייכת לעם ולא למלך.
הפרדת רשויות		חלוקת השלטון לשלוש רשויות – מחוקקת, מבצעת ושופטת – המגבילות זו את זו. (separation of powers)
סובלנות דתית		נכונות לאפשר לבני דתות ואמונות שונות לחיות לפי דרכם בלי רדיפה. (tolerance)

חלק א' – קוראים ומבינים

סמנו: נכון או לא נכון.

#	משפט	נכון	לא נכון
1	השלטון צריך לשמור על הזכויות של האזרחים.	○	○
2	הנאורות הייתה במאה ה-18 באירופה.	○	○
3	אנשי הנאורות האמינו בשכל של האדם.	○	○
4	בשנת 1687: וולטר מפרסם את 'מסה על הסובלנות'.	○	○
5	לכל אדם יש זכויות: לחיות, להיות חופשי ולהחזיק רכוש.	○	○

#	משפט	נכון	לא נכון
6	בשנת 1789: קאנט מפרסם את המאמר 'מהי נאורות?' – 'העזו לדעת'.	◯	◯

חלק ב' – בוחרים תשובה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה פירוש המושג "תבונה (רציונליזם)"?

א) היכולת האנושית לחשוב, לשפוט ולהסיק מסקנות באופן הגיוני – בסיס הידע לפי הנאורות.

ב) העיקרון שהסמכות העליונה במדינה שייכת לעם ולא למלך.

ג) נכונות לאפשר לבני דתות ואמונות שונות לחיות לפי דרכם בלי רדיפה.

2. מה פירוש המושג "זכויות טבעיות"?

א) תהליך שבו הדת מאבדת מהשפעתה על תחומי חיים כמו שלטון, מדע וחינוך.

ב) חלוקת השלטון לשלוש רשויות – מחוקקת, מבצעת ושופטת – המגבילות זו את זו.

ג) זכויות שיש לכל אדם מעצם היותו אדם, כמו הזכות לחיים, לחירות ולרכוש.

3. מה פירוש המושג "אמנה חברתית"?

א) תהליך שבו הדת מאבדת מהשפעתה על תחומי חיים כמו שלטון, מדע וחינוך.

ב) נכונות לאפשר לבני דתות ואמונות שונות לחיות לפי דרכם בלי רדיפה.

ג) הרעיון שהשלטון נוצר מהסכמה בין בני האדם, ולכן הוא מחויב לטובת הציבור.

חלק ג' – מי זה?

התאימו: שם ← מה הוא עשה.

#		אות	
1	ג'ון לוק	____	א. הוגה צרפתי; 'רוח החוקים' ועקרון הפרדת הרשויות
2	מונטסקייה	____	ב. הוגה; 'האמנה החברתית', ריבונות העם והרצון הכללי
3	וולטר	____	ג. סופר והוגה צרפתי; סובלנות דתית וחופש ביטוי
4	ז'אן-ז'ק רוסו	____	ד. פילוסוף אנגלי; הזכויות הטבעיות וזכות העם להחליף שלטון

חלק ד' – סדר הזמן

מספרו 1–4: מה היה ראשון? מה היה אחרון?

מספר	שלב
____	ההכרזה על זכויות האדם והאזרח בצרפת
____	וולטר מפרסם את 'מסה על הסובלנות'
____	הכרך הראשון של 'האנציקלופדיה' בעריכת דידרו וד'אלמבר
____	ניוטון מפרסם את ספרו על חוקי התנועה והכבידה

חלק ה' – כותבים

כתבו 3 משפטים קצרים על "עידן הנאורות". השתמשו ב-2 מילים מהמילון.

- משפט 1: מתי ואיפה?
- משפט 2: מה קרה?
- משפט 3: מה חשוב בזה?

כרטיס יציאה

מילה חדשה בעברית:

דבר אחד שהבנתי:

איך הרגשתי? 😀 🙂 😐